

УДК 347.933.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.85>

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РІЗНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО РОЗУМІННЯ ФЕНОМЕНУ СУДОВОЇ ПОМИЛКИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Лук'яненко В.О.,

аспірант Київського міжнародного університету,
адвокат Адвокатського об'єднання «ЛІГАЛ ВЕРІТІ»

ORCID: 0009-0005-2721-349X

Лук'яненко В.О. Правовий аналіз різних підходів щодо розуміння феномену судової помилки в адміністративному судочинстві.

Стаття присвячена дослідженню різних підходів щодо розуміння феномену судової помилки в адміністративному судочинстві. Встановлено, що про судову помилку в адміністративному судочинстві можна говорити в кількох сенсах. По-перше, про судову помилку в адміністративному судочинстві можна говорити у вузькому сенсі, залежно від конкретно обраного аспекту (гносеологічного, праксеологічного та телеологічного) або їх комбінації.

Гносеологічний аспект розуміння судової помилки в адміністративному судочинстві стосується процесів розумової, пізнавальної діяльності судді. У рамках цього аспекту судова помилка розглядається як результат дефекту в предметі когнітивних дій судді, який може проявлятися в неправильному опрацюванні або інтерпретації інформації. Практиологічний аспект розуміння судової помилки в адміністративному судочинстві фокусується на відповідності дій судді вимогам і процедурним нормам, викладеним у законі. У цьому контексті судова помилка проявляється як протиправне діяння (дія або бездіяльність) судді, що полягає в неправильному застосуванні суддею норм матеріального права або порушенні норм процесуального права. Телеологічний аспект розуміння судової помилки, стосується цілей адміністративного судочинства. У рамках цього підходу, судова помилка визначається як результат, який не відповідає цілям адміністративного судочинства.

Взаємозв'язок і взаємообумовленість гносеологічного, праксеологічного та телеологічного аспектів формує комплексне розуміння, цілісне сприйняття цього явища в адміністративному судочинстві. Ця інтеграція різних перспектив дає змогу охарактеризувати судову помилку забезпечуючи глибоке та багаторівневе осмислення її природи. У широкому сенсі під судовою помилкою в адміністративному судочинстві можна розуміти процесуальну діяльність судді, пов'язану з неправильним сприйняттям, аналізом або відтворенням правових норм, що виразилася в ухваленні судового рішення, не здатного досяг-

ти мети адміністративного судочинства.

Ключові слова: судова помилка, поняття судових помилок, зміст судової помилки, адміністративне судочинство, адміністративні суди, гносеологічний аспект, праксеологічний аспект, телеологічний аспект

Lukianenko V.O. Legal analysis of different approaches to understanding the phenomenon of miscarriage of justice in administrative proceedings.

The article is devoted to the study of various approaches to understanding the phenomenon of a miscarriage of justice in administrative proceedings. The author establishes that a miscarriage of justice in administrative proceedings can be referred to in several senses. Firstly, a miscarriage of justice in administrative proceedings can be understood in a narrow sense, depending on the aspect specifically chosen (epistemological, praxeological and teleological) or their combination.

The epistemological aspect of understanding a miscarriage of justice in administrative proceedings relates to the processes of mental and cognitive activity of a judge. Within this aspect, a miscarriage of justice is considered as a result of a defect in the subject matter of a judge's cognitive actions, which may be manifested in incorrect processing or interpretation of information. The praxeological aspect of understanding a miscarriage of justice in administrative proceedings focuses on the compliance of the judge's actions with the requirements and procedural rules set forth in the law. In this context, a miscarriage of justice is manifested as an unlawful act (action or inaction) of a judge, which consists in the judge's incorrect application of substantive law or violation of procedural law. The teleological aspect of understanding a miscarriage of justice relates to the purposes of administrative proceedings. Under this approach, a miscarriage of justice is defined as a result that does not meet the goals of administrative proceedings.

The interconnection and interdependence of the epistemological, praxeological and teleological aspects forms a comprehensive understanding,

a holistic perception of this phenomenon in administrative proceedings. This integration of different perspectives makes it possible to characterize a miscarriage of justice by providing a deep and multilevel understanding of its nature. In a broad sense, a miscarriage of justice in administrative proceedings can be understood as a judge's procedural activity related to the misperception, analysis or reproduction of legal norms, which is reflected in the adoption of a court decision that is unable to achieve the purpose of administrative proceedings.

Key words: miscarriage of justice, concept of miscarriages of justice, content of miscarriage of justice, administrative proceedings, administrative courts, epistemological aspect, praxeological aspect, teleological aspect

Постановка проблеми. Основний закон держави передбачає, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ч. 3 ст. 55) [1]. Для забезпечення гарантованого Конституцією України судового захисту в країні створено систему судових органів, у рамках якої функціонує корпус суддів, наділених широкими повноваженнями. Однак, як і в будь-якій іншій професійній діяльності, процес здійснення правосуддя не застрахований від помилок. Помилки, зокрема і в судочинстві, являють собою відхилення від норми, з якими необхідно оперативно й ефективно боротися протягом усієї процесуальної діяльності.

Вважати процесуальні дії та судові акти навіть найкваліфікованіших суддів абсолютно непогрішними було б серйозною помилкою з огляду на те, що в природі судових помилок лежить «людський фактор». Поки вершити правосуддя будуть живі істоти, а не механізми зі штучним інтелектом, продовжуватимуть існувати судові помилки. А втім, це тільки підкреслює незаперечну необхідність продовження наукових пошуків

у цій сфері. Такі пошуки є критично важливими для розроблення стратегій запобігання судовим помилкам вже сьогодні, забезпечення їх вчасного виявлення та виправлення. Ефективне запобігання, виявлення та виправлення судових помилок неможливе без глибокого розуміння їхньої суті, ознак, причин появи тощо, що лише актуалізує дослідження присвячені даним питанням.

Питанням, що стосуються судових помилок, нині присвячено досить багато робіт таких авторів як: В.І. Бобрик, В.С. Гошовський, І.М. Зайцев, Ю.І. Кравець, Н.М. Кушнір, П.П. Микуляк, Н.М. Савчин та ін. Разом з тим, дотепер не вироблено єдиного підходу щодо розуміння феномену судової помилки в адміністративному судочинстві, а це має величезне значення для досягнення адміністративним судочинством поставлених перед ним цілей і завдань.

Метою статті є правовий аналіз різних підходів щодо розуміння феномену судової помилки в адміністративному судочинстві.

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи наше дослідження варто зазначити, що ухвалені неправосудні судові рішення в адміністративному судочинстві багато в чому є результатом судових помилок, про існування яких свідчать цифри статистичних даних щодо розгляду справ окружними адміністративними судами. Так, частка змінених і скасованих рішень (постанов) та ухвал від загальної кількості розглянутих окружними адміністративними судами, становила в 2018 році – 6,53 %, в 2019 році – 6,62 %, в 2020 році – 5,46 %, 2021 році – 4,42 %, в 2022 році – 3,27 %, в 2023 році – 3,59 %. У профільній літературі побутує думка, згідно з якою величезний вплив на якість судового розгляду, одним із критеріїв якого є частка змінених і скасованих судових рішень, чинить надмірне навантаження на суддів та працівників апарату суду. Дійсно, упродовж останніх років кількість справ, у межах адміністративного судочинства, виражає основну тенденцію на зростання (табл. 1).

Таблиця 1

Відомості про змінені та скасовані справи в рамках адміністративного судочинства*

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Розглянуто справ і матеріалів окружними адміністративними судами	236865	250414	291041	496093	425955	549126
Рішень (постанов) суду змінено або скасовано за апеляційними скаргами	12403	13378	12716	18198	11345	15647
Ухвал суду скасовано або змінено за апеляційними скаргами	3084	3200	3192	3741	2616	4088

*складено за даними Верховного Суду [2–4]

Характер службового навантаження на суди першої інстанції, які розглядають справи в порядку адміністративного судочинства, відображають статистичні дані, наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Відомості про розглянуті справи в рамках адміністративного судочинства*

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Надійшло справ і матеріалів в окружні адміністративні суди	244972	272098	350591	559321	382527	604499
Розглянуто справ і матеріалів окружними адміністративними судами	236865	250414	291041	496093	425955	549126
Навантаження на суддю окружного адміністративного суду	450	452	640	1031	717	1259
Середня кількість розглянутих справ і матеріалів одним суддею окружного адміністративного суду	408	412	515	910	810	1139
Витрати часу на розгляд однієї справи (днів)	69	74	79	78	112	79

*складено за даними Верховного Суду [2-4]

Результати аналізу зібраної статистичної інформації свідчать про наступне. До 2022 року спостерігалось зростання обсягу справ, розглянутих окружними адміністративними судами, у кризовий 2022 рік відбулося зниження розглянутих справ на 14,34 %. Цього ж року судова система поступово перебудувалася і стала здатною вести судочинства за активної фази бойових дій на території країни, про що свідчить зростання обсягу справ, розглянутих у 2023 році. Приріст склав 28,9 %. Вище було наведено загальні показники частки змінених або скасованих рішень (постанов) та ухвал окружних адміністративних судів за апеляційними скаргами. Лише у 2023 році загалом по країні з окружних адміністративних судів до апеляційної інстанції надійшло на розгляд 604 499 справ, що на 359 527 справ більше, ніж у 2018 році. Приріст склав більш ніж 146 %, при незмінній штатній чисельності суддівського корпусу. З огляду на активну фазу військового конфлікту між Росією та Україною, що розпочалася 2022 року, частина суддів залишила межі країни, пішла служити тощо. Отож, незважаючи на незмінну штатну чисельність, фактична кількість суддів зменшилася, що тільки посилило навантаження на суддів, які продовжили виконувати свої професійні обов'язки. Якщо у 2018 році середня кількість розглянутих справ одним суддею окружного адміністративного суду була на рівні 408, то в 2023 році вона збільшилась до 1139 справ (приріст 279 %).

Отже, порівняльний аналіз навантаження на суддів окружного адміністративного суду, частки змінених або скасованих рішень (постанов), ухвал суду з твердою вірогідністю дає змогу дійти висновку про якість адміністративного судочинства, тобто про стан ефективності

адміністративного правосуддя. Частка змінених або скасованих рішень (постанов), ухвал суду перебуває на досить високому рівні. Причинами скасування та зміни рішень (постанов) та ухвал є судові помилки, допущені судами в процесі розгляду і вирішення адміністративних справ.

Що ж собою являє судова помилка загалом і в адміністративному судочинстві зокрема, у чому, власне кажучи, вона виражається? Чи є ухвалене судом неправосудне рішення помилкою, чи воно є наслідком помилки, допущеної в процесі розгляду адміністративної справи? Судова помилка являє собою складне і багатогранне явище, яке посідає центральне місце в питанні побудови ефективного і справедливого судочинства. Особливо гостро це питання постає в контексті адміністративного правосуддя, де будь-яка судова помилка, так чи інакше, трактується як виступ суду на боці суб'єкта владних повноважень. Нагадаємо, що суб'єктом владних повноважень є орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної особи), орган місцевого самоврядування, орган військового управління, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг (п. 7 ч. 1 ст. 4 КАС України [5]).

Питання про те, чи є неправосудне рішення суду безпосередньо помилкою або наслідком помилки, потребує комплексних досліджень, присвячених судовому процесу. Дослідження має включати оцінку як об'єктивних, так і суб'єктивних аспектів, пов'язаних з ухваленням судових рішень, основних елементів, які суд бере до уваги під час вирішення спорів, розгляд впливу процедурних і правових норм на остаточне

рішення суду тощо. Для глибшого розуміння цього питання необхідно звернутися до історії виникнення судових помилок, до теорії судових помилок, яка пропонує комплексний підхід до аналізу причин і наслідків помилкових рішень. Лише комплексне вивчення теоретичних аспектів судових помилок, спільно з детальним аналізом судової практики дасть змогу сформулювати рекомендації щодо мінімізації ймовірності появи судових помилок та підвищити якість судової роботи. Вважаємо, що відповіді на питання про природу судових помилок потребують систематичного підходу до вивчення як теорії, так і судової практики. У цьому контексті наукове розуміння процесів, що призводять до судових помилок, і методи їх корекції стають ключовими для забезпечення правильності судового рішення.

Аналіз Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV [5] свідчить про те, що законодавець уникає використання поняття «судова помилка». Ба більше, у тексті цього документа поняття «помилка» згадується лише в контексті необхідності виправлення арифметичних помилок (ч. 1 ст. 253 КАС), що вказує на обмежене застосування зазначеної нами термінології. Цей факт, на нашу думку, свідчить про намір законодавця мінімізувати асоціацію процесуальних дій з можливістю помилки, за винятком явних і легко виправних недоліків – арифметичних помилок. Як ми бачимо, КАС не може дати нам чіткої відповіді, що ж слід розуміти під «судовою помилкою». Для отримання відповіді, яка нас цікавить, доцільно звернутися до теоретичних аспектів юридичної науки. Теорія права надає аналітичний апарат для ретельного аналізу та інтерпретації правових норм, забезпечуючи можливість для чіткого визначення та систематизації різних юридичних понять. Цей підхід дає змогу не тільки розмежовувати й уточнювати термінологію в межах окремих галузей права, а й підвищити глибину праворозуміння.

Термін «помилка» Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає як: 1. Неправильність у підрахунках, написанні слова і т. ін.; 2. Неправильність у вчинках, діях і т. ін.; 3. Некоректність результату яких-небудь дій [6, с. 1041]. У процесі відправлення адміністративного правосуддя компонентами неправильності виступають норми закону (як матеріального, так і процесуального), принципи правосуддя, мисленева творчість та інші дії, зумовлені особистими якостями судді, які загалом утворюють процесуальну діяльність. Неправильності часто призводять до процедурних і субстантивних порушень адміністративного процесу, які зі свого боку призводять до ухвалення неправосудного судового рішення.

У профільній літературі з приводу судової помилки висловлюються різні погляди, які часто сходяться на тому, що до сьогодення дня в правовій науці відсутній єдиний підхід до визначення сутності поняття «судова помилка». Так, Л.М. Ніколенко під судовою помилкою пропонує розглядати юридичний факт процесуального характеру, відображений в судовому акті, який призводить до порушень цільових установок судочинства, наслідками чого стає порушення прав та законних інтересів [7, с. 423]. На думку Б.В. Мороз судова помилка є результатом судової діяльності, який не збігається з метою судочинства, а також виконанням його основних завдань [8, с. 61]. І.Л. Петрухін визначає судові помилки як помилки в практичній діяльності особливого органу держави – суду, покликаного здійснювати правосуддя [9]. Під судовою помилкою Н.М. Кушнір розуміє неправомірну дію (бездіяльність) уповноваженого суб'єкта (судді), вчинену незалежно від його вини, відображену в конкретному процесуальному документі, яка порушує норми процесуального і (або) матеріального права, спричиняє недосягнення мети та невиконання завдань судочинства, в результаті якої конкретне судове рішення може бути скасоване чи змінене як вищою судовою інстанцією, так і судом першої інстанції [10, с. 74]. М.М. Вопленко вважав правозастосовчу (тобто, зокрема, й судову) помилку такою, що суперечить нормам матеріального або процесуального права і не досягає істинних цілей правового регулювання, результатом владної діяльності спеціальних суб'єктів правозастосування, який кваліфікується як помилковий компетентним органом в особливому акті [11, с. 41]. На думку Н.М. Савчин судова помилка є дією (бездіяльністю) суду (судді), яка відображена в судовому рішенні, порушує норми процесуального і (або) матеріального права, спричиняє недосягнення мети та невиконання завдань судочинства, унаслідок якої конкретне судове рішення може бути скасовано чи змінено вищою судовою інстанцією, а в деяких випадках змінено судом, який його постановив [12, с. 28]. І.М. Зайцев визначає судову помилку як дію судових працівників, що не відповідає цілям правосуддя, або наслідки такої дії [13, с. 8]. Судові помилки являють собою неправильності (дії, результати дій), що свідчать про недосягнення цільових установок судочинства [14, с. 91]. Ю.І. Кравець вважає, що судова помилка це явище, коли рішення суду містить неточності, неправильні тлумачення фактів чи норм (матеріального чи процесуального) права, неврахування важливих доказів, порушення процесуальних норм, недотримання конституційних прав і свобод особи, а також міжнародних стандартів справедливого правосуддя, що може призвести до

прийняття неправильного процесуального рішення та неправомірних наслідків для сторін та інших учасників кримінального провадження [15, с. 187]. Відповідно до принципів діалектики, поняття множинності дефініцій одного й того самого явища не тільки прийнятне, а й неминуче в науковому дослідженні. Дослідник має право на індивідуальне тлумачення досліджуваного об'єкта і на формулювання власних теоретичних висновків. У контексті юридичних наук, це особливо актуально при аналізі такого складного і багатогранного поняття, як «судова помилка». Хоча науковці можуть давати різні трактування судової помилки, їх інтерпретації не суперечать одна одній, а радше доповнюють або розширюють взаємне розуміння досліджуваного явища. Це свідчить про те, що кожне визначення, запропоноване в профільній юридичній літературі, робить свій внесок у загальне розуміння і вирішення проблематики судових помилок, висвітлюючи різні аспекти цього явища. Отже, розмаїття визначень не лише збагачує дискурс, а й сприяє глибшому розумінню структури та наслідків судових помилок. Кожне з цих визначень може акцентувати увагу дослідників на певних аспектах судової помилки, що в сукупності формує більш повне та об'єктивне бачення представленої проблеми в юридичній науці. Якщо підійти до питання з практичних позицій і проаналізувати окремі трактування поняття «судова помилка», то можна дійти висновку, що правознавці вживають означене словосполучення у трьох аспектах: гносеологічному, праксеологічному та телеологічному.

Гносеологічний аспект розуміння судової помилки в адміністративному судочинстві стосується процесів розумової, пізнавальної діяльності судді. У рамках цього аспекту судова помилка розглядається як результат дефекту в предметі когнітивних дій судді, який може проявлятися в неправильному опрацюванні або інтерпретації інформації. Також помилка може бути пов'язана з порушенням принципів логічного мислення, що призводить до помилкових висновків під час аналізу юридичних фактів та обставин справи. Гносеологічний аспект виходить із ненавмисного характеру судової помилки, наголошуючи на тому, що вона має глибоке коріння в процесах психологічного сприйняття та інтелектуальної обробки інформації суддею. Важливо враховувати, що судові рішення є кінцевим продуктом розумового процесу, який може бути деформований когнітивними викривленнями. Отже, вивчення судової помилки в розрізі гносеологічного аспекту вимагає аналізу не тільки юридичних, а й психологічних чинників, що впливають на ухвалені судові рішення. Застосування цього підходу допомагає краще зрозуміти, як помилки в пізнанні та логічному мисленні можуть

впливати на правосуддя. Він також підкреслює важливість навчати майбутніх суддів не тільки комплексному, об'єктивному аналізу юридичної ситуації, критичному мисленню, а й когнітивної психології.

Деякі дослідники вважають, що помилки в розумовій діяльності не повинні визнаватися юридично значущими і, отже, не можуть кваліфікуватися як судові помилки. Ми не можемо погодитися з висловленою позицією. Безсумнівно, мислення і когнітивні процеси лежать в основі всіх видів людської діяльності, зокрема й судової. Згідно із загальною теорією права, мислення як таке не може бути об'єктом правового регулювання, оскільки воно є внутрішнім і суб'єктивним процесом. Проте висновки, отримані в результаті розумової діяльності судді, конкретизуються і отримують своє зовнішнє вираження в конкретних процесуальних діях. Так, суд зобов'язаний висловити результати оцінки доказів у мотивувальній частині судового рішення, аргументуючи, чому одні докази були прийняті, а інші – відкинуті. Як ми бачимо, хоча думки самі собою й перебувають поза межами правового поля, їхні продукти у формі процесуальних рішень мають юридичну силу і підлягають оцінці на предмет помилок. Отже, важливість аналізу розумової діяльності суддів у контексті розкриття суті судових помилок є цілком обґрунтованою, оскільки процесуальні рішення безпосередньо залежать від процесів когнітивної оцінки та висновків, зроблених на її основі.

Праксеологічний аспект розуміння судової помилки в адміністративному судочинстві фокусується на відповідності дій судді вимогам і процедурним нормам, викладеним у законі. У цьому контексті судова помилка проявляється як протиправне діяння (дія або бездіяльність) судді, що полягає в неправильному застосуванні суддею норм матеріального права або порушенні норм процесуального права.

Процесуальне право регулює порядок ведення адміністративного судочинства, включно з такими аспектами, як подання позовів, судовий розгляд, апеляційне оскарження тощо. Матеріальне право стосується змісту конкретних правових норм, які регулюють поведінку і права сторін в адміністративних справах. Порушення процесуального права в контексті адміністративного судочинства може проявлятися у вигляді помилок у дотриманні процедурних строків, не входження правової кваліфікації спору в рамки таких елементів, як предмет і підстава позову, недотримання правил доведення або процедури ознайомлення сторін з матеріалами справи тощо. Порушення матеріального права пов'язані з неправильним застосуванням судом правових норм. Порушення матеріального пра-

ва відбуваються, коли суддя: не застосовує необхідний закон, застосовує закон, який не мав бути застосований, або неправильно трактує закон. Усе це призводить до ухвалення судових рішень, які не відповідають закону, є несправедливими за своєю суттю.

Праксеологічний аспект виходить із того, що помилка в правосудді є не просто випадковою неправильністю, а навмисним відхиленням від стандартів професійної поведінки, що може включати ігнорування або неправильне застосування правових норм, нехтування процедурними вимогами тощо. Такі дії мають значні негативні наслідки для результату адміністративних справ, зокрема, та для всієї системи адміністративного судочинства загалом. Застосування цього підходу забезпечує можливість оцінити роботу конкретно судді відповідно до принципів законності та верховенства права.

Телеологічний аспект розуміння судової помилки, стосується цілей адміністративного судочинства. У рамках цього підходу, судова помилка визначається як результат, який не відповідає цілям адміністративного судочинства. Які ж цілі ставить перед собою адміністративне судочинство, на які зазіхають судові помилки?

При аналізі Кодексу адміністративного судочинства України виявляється відсутність явно артикульованих цілей цього виду судочинства. Замість цього, КАС обмежується формулюванням завдань, які належить виконувати в рамках адміністративного судочинства. Водночас це не синонімічні поняття, відмінність між «цілями» та «завданнями» має значні теоретичні та практичні наслідки, оскільки цілі надають стратегічний напрямок та очікувані результати, в той час як завдання фокусуються на безпосередніх діях та процедурах. Відсутність ясно визначених цілей у Кодексі адміністративного судочинства України створює серйозні перешкоди для розуміння істинної сутності адміністративного судочинства. Це зі свого боку ускладнює процес формулювання концепції «судової помилки в адміністративному судочинстві». Наявність чітких цілей в адміністративному законодавстві не тільки сприяє глибшому розумінню функцій і завдань адміністративної юстиції, а й є критично важливим для розроблення стандартів оцінювання діяльності адміністративних судів, а відтак і для визначення природи та критеріїв судових помилок. Слід нагадати, що в першому проекті Кодексу адміністративного судочинства України 2004 року, який так і не був прийнятий, мета (ціль) відокремлювалась від завдань. Метою визнавалась захист прав, свобод, охоронюваних законом інтересів заявників, громадських і державних інтересів від неправомірних рішень і дій (бездіяльності) відповідачів [16, с. 87]. На

наш погляд, в чинному законодавстві слід закріпити це визначення.

Телеологічний аспект підкреслює важливість цілеспрямованості судової діяльності, де кожна процесуальна дія має сприяти досягненню встановлених законом цілей. Помилка в цьому контексті проявляється не просто як відхилення від нормативних вимог, а як суттєва невідповідність між намірами законодавця і підсумковим виконанням цих намірів судом. Отже, судова помилка в адміністративному судочинстві, розглянута з телеологічної точки зору, відображає дисфункціональність у досягненні ключових функціональних аспектів адміністративного правосуддя. Цей підхід дає змогу поглибити розуміння системних недоліків адміністративного судочинства, виявляючи причини та наслідки, які заважають досягненню його мети. Він також сприяє формулюванню пропозицій щодо оптимізації судових процедур і поліпшення положень Кодексу адміністративного судочинства України, щоб максимально наблизити практику адміністративного судочинства до його цілей. Цей підхід дає змогу не лише виявляти проблеми, а й сприяє формулюванню конкретних рішень для підвищення якості та ефективності адміністративного правосуддя.

Розуміння судової помилки через призму всіх трьох аспектів дає змогу точніше ідентифікувати проблемні зони в судовому процесі та розробляти цілеспрямовані стратегії для їх подолання. Це комплексне бачення зміцнює підґрунтя для розроблення ефективних методів усунення та запобігання судових помилок, спрямованих на підвищення ефективності функціонування системи адміністративних судів.

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що про судову помилку в адміністративному судочинстві можна говорити в кількох сенсах. По-перше, про судову помилку в адміністративному судочинстві можна говорити у вузькому сенсі, залежно від конкретно обраного аспекту (гносеологічного, праксеологічного та телеологічного) або їх комбінації. Взаємозв'язок і взаємообумовленість гносеологічного, праксеологічного та телеологічного аспектів формує комплексне розуміння, цілісне сприйняття цього явища в адміністративному судочинстві. Ця інтеграція різних перспектив дає змогу охарактеризувати судову помилку забезпечуючи глибоке та багаторівневе осмислення її природи. У широкому сенсі під судовою помилкою в адміністративному судочинстві можна розуміти процесуальну діяльність судді, пов'язану з неправильним сприйняттям, аналізом або відтворенням правових норм, що виразилася в ухваленні судового рішення, не здатного досягти мети адміністративного судочинства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996. № 30. Ст. 141.
2. Аналіз стану здійснення правосуддя адміністративними судами у 2019 році. Верховний Суд. Київ, 2020. 64 с.
3. Аналіз стану здійснення правосуддя адміністративними судами у 2021 році. Верховний Суд. Київ, 2022. 49 с.
4. Аналіз стану здійснення правосуддя адміністративними судами у 2023 році. Верховний Суд. Київ, 2024. 47 с.
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII. 1728 с.
7. Ніколенко Л.М. Перегляд судових актів у господарському судочинстві: монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2013. 495 с.
8. Мороз Б.В. Лазько Г.З. Особливості формування поняття судової помилки. *Право і суспільство*. 2016. № 2. Ч. 3. С. 56–61.
9. Петрухин И.Л., Батуров Г.Л., Морщакова Т.Г. Теоретические основы эффективности правосудия. М.: Наука, 1979. 390 с.
10. Кушнір Н.М. Причини та умови виникнення судових помилок (на матеріалах справ судів першої інстанції). *Науковий вісник Чернівецького університету*, 2010. Вип. 550. С. 74–79.
11. Вопленко Н.Н. Ошибки в правоприменении: понятие и виды. *Советское государство и право*, 1981. № 4. С. 38–46.
12. Савчин Н.М., Бобрик В.І. Процесуально-правова природа судових помилок у цивільному судочинстві України: монографія. Чернівці: Місто, 2017. 180 с.
13. Зайцев И.М. Устранение судебных ошибок в гражданском процессе. Саратов. 1985. 135 с.
14. Зайцев И.М. Судебные ошибки. *Совершенствование законодательства и правоприменительной деятельности*. Ярославль, 1989. С. 91–94.
15. Кравець Ю.І. Судові помилки: поняття та класифікація. *Часопис Київського університету права: український науково-теоретичний журнал / ред. Ю.С. Шемшученко*. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України права, 2023. № 3. С. 186–190.
16. Подоляк Е.Б. Основні завдання, функції та принципи адміністративного судочинства в судах загальної юрисдикції. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія юридична: збірник наукових праць*. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. Вип. 22. С. 86–92.
17. Стрілецька О.В., Габрелян А.Ю. Реалізація принципу змагальності в ході проведення досудового розслідування. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*, 2024. Випуск 81(1). С. 168–179.
18. Стрілецька О.В., Габрелян А.Ю. Реалізація принципу змагальності під час судового розгляду. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2024. Випуск 2. С. 719–731.
19. Стрілецька О.В., Габрелян А.Ю. Організаційні проблеми реалізації принципу змагальності у кримінальному процесі. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2024. № 1. С. 328–340.
20. Стрілецька О.В., Габрелян А.Ю. Реалізація принципу змагальності в кримінальному процесі країн романо-германської правової сім'ї. *VI Міжнародна науково-теоретична конференція «Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень» (08.03.2024; м. Вінниця, Україна)*, 2024. С. 64–70.